

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ XÂY DỰNG VĂN HÓA TRONG ĐẢNG TRONG GIAI ĐOẠN MỚI

(Bài phát biểu của GS.TS Nguyễn Xuân Thắng, Ủy viên Bộ Chính trị,
Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Chủ tịch Hội đồng Lý luận Trung ương
tại Hội thảo quốc gia “Những vấn đề lý luận và thực tiễn về xây dựng văn hóa
trong Đảng trong giai đoạn mới”)

Thưa các đồng chí

Hội thảo khoa học “Những vấn đề lý luận và thực tiễn về xây dựng văn hóa trong Đảng trong giai đoạn mới” là hoạt động thiết thực, có nhiều ý nghĩa trong bối cảnh chúng ta đang kỷ niệm 95 năm ngày thành lập Đảng; toàn Đảng đang tiến hành thực hiện Quy định số 144-QĐ/TW ngày 09/5/2024 của Bộ Chính trị về chuẩn mực đạo đức cách mạng của cán bộ, đảng viên trong giai đoạn mới; tổng kết 40 năm thực hiện công cuộc đổi mới đất nước, 5 năm thực hiện Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, chuẩn bị Đại hội Đảng các cấp, tiến tới Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng; hướng đến kỷ niệm 100 năm ngày thành lập Đảng quang vinh.

Văn hoá trong Đảng là sự tổng hòa các giá trị truyền thống, tư tưởng, đạo đức, quy tắc, phong cách lãnh đạo, phương pháp làm việc, cách thức vận hành, hành vi ứng xử của tổ chức Đảng và các đảng viên trong toàn bộ hoạt động lãnh đạo, trong tổ chức và sinh hoạt của Đảng. Được hình thành và vun đắp trong lịch sử 95 năm Đảng lãnh đạo cách mạng Việt Nam, trải qua các kỷ nguyên đấu tranh giành

độc lập, thống nhất đất nước, kỷ nguyên đổi mới, hội nhập và phát triển, văn hóa trong Đảng Cộng sản Việt Nam luôn là một bộ phận quan trọng, kết tinh những giá trị tốt đẹp nhất, tiên phong nhất của văn hóa dân tộc Việt Nam. Đó là sự kết hợp hài hòa giữa lý tưởng cách mạng, đạo đức và phong cách lãnh đạo của Đảng được xây dựng trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lý luận về đường lối Đổi mới, kế thừa và phát huy truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc Việt Nam, tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hoá của nhân loại. Văn hoá trong Đảng là một cấu phần đặc biệt quan trọng trong đời sống chính trị - tư tưởng của Đảng; là yếu tố để củng cố sự đoàn kết, thống nhất, phát huy sức mạnh nội sinh của Đảng. Xây dựng văn hóa trong Đảng có vai trò hệ trọng, quyết định đến công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng trong sạch, vững mạnh toàn diện; hình thành phong cách lãnh đạo dân chủ, khoa học, minh bạch, hiệu quả, phù hợp với yêu cầu phát triển mới trong điều kiện Đảng ta là đảng duy nhất lãnh đạo, cầm quyền; đồng thời, giúp cán bộ, đảng viên rèn luyện, tự hoàn thiện bản thân, giữ vững phẩm chất đạo đức

cách mạng; ngăn chặn hiệu quả những biểu hiện suy thoái tư tưởng chính trị, tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá”.

Bên cạnh đó, văn hóa trong Đảng còn là sợi dây bền chặt gắn kết Đảng với nhân dân, củng cố niềm tin của nhân dân đối với Đảng. Không chỉ giới hạn trong nội bộ Đảng, văn hóa trong Đảng với vai trò là hồn cốt, sự kết tinh sâu sắc của văn hóa chính trị Việt Nam còn có vai trò định hướng xã hội, lan tỏa mạnh mẽ những giá trị, chuẩn mực đạo đức tốt đẹp từ trong Đảng ra toàn hệ thống chính trị và xã hội, góp phần để văn hoá thật sự trở thành nguồn lực, sức mạnh nội sinh và động lực quan trọng cho sự phát triển nhanh và bền vững đất nước.

Là người sáng lập, lãnh đạo và rèn luyện Đảng ta, với nhận thức sâu sắc và tầm nhìn xa rộng về vị trí, vai trò của việc xây dựng văn hóa trong Đảng trong quá trình lãnh đạo sự nghiệp cách mạng, sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã căn dặn: “Đảng ta là một đảng cầm quyền, mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần đạo đạo cách mạng, phải thật sự cần kiệm, liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”; phải làm sao để Đảng ta thực sự “là đạo đức, là văn minh”.

Trải qua 95 năm kể ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã khẳng định được bản lĩnh, trí tuệ, uy tín và khả năng lãnh đạo sự nghiệp cách mạng Việt Nam vượt qua mọi khó khăn, thử thách, đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác, đạt được những thành tựu vĩ đại trong lịch sử của dân tộc. Trong hành trình gian lao và vinh quang ấy, Đảng ta đã được tôi luyện, tích lũy được nhiều kinh nghiệm quý báu, viết nên “cả một pho lịch sử bằng vàng”, hun đúc nên những truyền thống vẻ vang mà mỗi cán bộ, đảng viên hôm nay phải ra sức gìn giữ và phát huy.

Trong tiến trình đổi mới đất nước gần 40 năm qua, xây dựng văn hóa trong tổ chức Đảng, cơ quan Nhà nước cùng với xây dựng đạo đức, lối sống trong từng cán bộ, đảng viên là một trong những nhiệm vụ trọng tâm trong

công tác xây dựng Đảng và hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh. Nhiệm vụ này được khẳng định mạnh mẽ, liên tục và xuyên suốt trong các văn kiện của Đảng qua nhiều nhiệm kỳ Đại hội; được tổ chức thực hiện và đi vào cuộc sống bằng những hành động, phong trào cụ thể, thiết thực như: học và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; xây dựng và hoàn thiện các giá trị, chuẩn mực đạo đức cách mạng trong giai đoạn mới, phù hợp với bối cảnh hiện đại, kế thừa truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc; đẩy mạnh công tác giáo dục, tuyên truyền để nâng cao nhận thức của các tổ chức đảng và từng cán bộ, đảng viên về vai trò cốt lõi của văn hóa trong xây dựng Đảng; chú trọng lan tỏa những giá trị, chuẩn mực văn hóa trong tổ chức Đảng các cấp, khẳng định bản chất cách mạng, tính tiên phong, gương mẫu của cán bộ, đảng viên. Đồng thời, với tinh thần quyết liệt và mạnh mẽ, Đảng đã tích cực đấu tranh phòng, chống suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, góp phần xây dựng một môi trường văn hóa lành mạnh, văn minh trong Đảng và toàn hệ thống chính trị. Đây chính là nền tảng vững chắc để nuôi dưỡng và phát triển bản lĩnh, trí tuệ, đạo đức cách mạng của mỗi cán bộ, đảng viên, củng cố niềm tin và sự kỳ vọng của Nhân dân đối với Đảng. Cùng với những thành tựu to lớn, nổi bật trong quá trình Đảng lãnh đạo xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, những kết quả quan trọng kể trên đã từng bước định hình những cấu phần đặc trưng quan trọng của văn hoá trong Đảng trong giai đoạn mới:

Về nền tảng tư tưởng và lý luận chính trị, đó là chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh và lý luận về đường lối đổi mới của Đảng.

Về đạo đức cách mạng, đó là các phẩm chất: yêu nước, tôn trọng Nhân dân, tuyệt đối trung thành với Đảng, với Tổ quốc; bản lĩnh, đổi mới, sáng tạo, hội nhập; cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư; đoàn kết, kỷ cương, tình thương, trách nhiệm; gương mẫu, khiêm tốn, tu dưỡng rèn luyện, học tập suốt đời.

Về phong cách lãnh đạo, đó là phong cách dân chủ, khoa học; gần dân, sát dân; phát huy vai trò nêu gương, tiên phong; kiên quyết, kiên trì, kiên định giữ vững mục tiêu, lý tưởng cách mạng, không dao động trước mọi khó khăn, thách thức, đồng thời linh hoạt, mềm dẻo, quyết định kịp thời, phù hợp với hoàn cảnh và yêu cầu thực tiễn, đặt lợi ích quốc gia, dân tộc trên hết và trước hết.

Về kỷ luật và tổ chức, Đảng hoạt động tuân theo các nguyên tắc lãnh đạo, đó là: tập trung dân chủ, tự phê bình và phê bình, đoàn kết thống nhất trong Đảng, Đảng gắn bó mật thiết với nhân dân, Đảng hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp, pháp luật; đồng thời, không ngừng xây dựng và chỉnh đốn Đảng trong sạch, vững mạnh toàn diện, kiên quyết đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, các biểu hiện suy thoái tư tưởng, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hoá” trong nội bộ.

Về mối quan hệ mật thiết với nhân dân, đó là Đảng không có lợi ích nào khác ngoài lợi ích của nhân dân; dân là gốc, nhân dân là chủ thể, là trung tâm của sự nghiệp đổi mới, xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ Tổ quốc; dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân giám sát, dân thụ hưởng; cán bộ, đảng viên phải hết lòng, hết sức phụng sự Tổ quốc, phục vụ nhân dân; dựa vào dân để xây dựng Đảng; luôn gắn bó chặt chẽ, lắng nghe ý kiến, phục vụ lợi ích của nhân dân, vì nhân dân mà hành động.

Bên cạnh những thành tựu to lớn đã đạt được, cần thẳng thắn nhìn nhận rằng, nhiệm vụ xây dựng văn hóa trong Đảng vẫn còn nhiều hạn chế, bất cập. Vai trò của văn hóa trong xây dựng Đảng và hệ thống chính trị có nơi, có lúc chưa được coi trọng và phát huy đúng mức. Nội dung, phương thức xây dựng văn hóa trong Đảng chưa được chú trọng xứng tầm. Việc tổ chức thực hiện, lan tỏa các giá trị, chuẩn mực đạo đức cách mạng trong Đảng và hệ thống chính trị vẫn còn là một khâu yếu, chưa thật sự hiệu quả; thậm chí, một số cấp ủy đảng và đảng viên chưa quan tâm đến nhiệm vụ xây dựng văn hóa trong Đảng, chưa quyết liệt, sâu sát

trong giáo dục, quản lý đảng viên. Đặc biệt, tình trạng tham nhũng, tiêu cực vẫn diễn biến phức tạp, nghiêm trọng, rất tinh vi, gây bức xúc trong xã hội. Có những cán bộ, đảng viên, trong đó có cả những cán bộ cấp cao của Đảng thiếu bản lĩnh, thiếu tu dưỡng về đạo đức, bị suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống vẫn bị cám dỗ, mua chuộc, lao vào những lợi ích bất minh, không làm tròn trách nhiệm, bổn phận trước Đảng, Nhà nước và Nhân dân.

Đất nước ta đang bước vào một kỷ nguyên phát triển mới - kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, mở ra những vận hội to lớn nhưng cũng đặt ra không ít thách thức đòi hỏi chúng ta phải có tư duy, cách làm mới, những đột phá trong các quyết sách chiến lược; khơi dậy niềm tự hào, phát huy mạnh mẽ giá trị văn hóa, sức mạnh, tinh thần đoàn kết và ý chí của con người Việt Nam; thống nhất chặt chẽ giữa “ý Đảng, lòng dân”; tiếp tục nâng tầm tư duy, trí tuệ, bản lĩnh của Đảng để lãnh đạo đất nước vững bước trên con đường đổi mới, hội nhập và phát triển bền vững. Đồng chí Tổng Bí thư Tô Lâm nhấn mạnh: phải tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương thức lãnh đạo, nâng cao năng lực lãnh đạo, năng lực cầm quyền, đảm bảo Đảng là người cầm lái vĩ đại, đưa dân tộc ta tiến lên mạnh mẽ. Trong Diễn văn tại Lễ kỷ niệm 90 năm ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, đồng chí cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định: “Một đảng cách mạng chân chính có đường lối đúng, có tổ chức chặt chẽ, có đội ngũ cán bộ, đảng viên trong sạch, gương mẫu, tận tụy, gắn bó máu thịt với nhân dân, được nhân dân ủng hộ, thì đảng đó có sức mạnh vô địch, không thế lực nào ngăn cản nổi trên con đường dẫn dắt dân tộc đi lên”.

Trong bối cảnh mới đó, xây dựng văn hóa trong Đảng lại càng trở nên quan trọng, nhưng cũng là nhiệm vụ trở nên phức tạp, khó khăn hơn, liên quan đến nhiều chủ thể, với nhiều nội dung mới, nhiều khía cạnh khác nhau, nổi bật là:

Thứ nhất, kiên định và vận dụng, phát triển sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, lý luận về đường lối đổi mới của

Đảng; kiên định mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; kiên định đẩy mạnh toàn diện, đồng bộ công cuộc đổi mới đất nước; kiên định các nguyên tắc xây dựng Đảng, để xây dựng, phát triển đất nước và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Đây là giá trị cốt lõi, khẳng định tính đảng của văn hoá trong Đảng, văn hoá chính trị, cũng là những giá trị đặc trưng của mô hình chủ nghĩa xã hội Việt Nam mà chúng ta đang xây dựng.

Thứ hai, trân trọng, bảo vệ, giữ gìn và phát huy những giá trị, truyền thống, thành quả vĩ đại mà Đảng ta đã đạt được trong 95 năm lãnh đạo nhân dân thực hiện thắng lợi cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước; và thực hiện thành công công cuộc đổi mới, hội nhập và phát triển đất nước; đề tự hào, tự tin, tự lực, tự cường trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc. Đây cũng là nền tảng vững mạnh để chúng ta kiên quyết, kiên trì đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch, các biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, tham nhũng, lãng phí, tiêu cực, “tự diễn biến”, “tự chuyên hoá”, củng cố niềm tin của nhân dân đối với Đảng.

Thứ ba, tiếp tục xây dựng, gìn giữ và phát huy, lan tỏa những giá trị tốt đẹp, tiến bộ, nhân văn trong mọi hoạt động của các tổ chức đảng, trong nhân cách của mỗi cán bộ, đảng viên, trong mối quan hệ ứng xử tốt đẹp giữa những người đồng chí và giữa cán bộ, đảng viên với Nhân dân, tạo sức ảnh hưởng sâu rộng của Đảng đối với toàn xã hội. Gắn kết chặt chẽ xây dựng văn hoá trong Đảng với xây dựng văn hoá chính trị; giữa xây dựng văn hoá trong Đảng với xây dựng tổ chức bộ máy của Đảng và hệ thống chính trị tinh, gọn, mạnh, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả. Khơi dậy tinh thần công hiến, đổi mới sáng tạo, khát vọng, ý chí và quyết tâm phát triển của cán bộ, đảng viên và lan tỏa ra toàn xã hội, vì một Việt Nam hoà bình, độc lập, dân chủ, giàu mạnh, phồn vinh, văn minh, hạnh phúc, vững bước đi lên chủ nghĩa xã hội, sánh vai với các cường quốc năm châu.

Trên tinh thần đó, tôi đề nghị các nhà khoa học, quý vị đại biểu tập trung thảo luận, làm sâu sắc hơn các vấn đề sau:

1. Nhìn lại các chặng đường lịch sử qua 95 năm Đảng lãnh đạo cách mạng Việt Nam, trong đó có 40 năm Đảng lãnh đạo công cuộc đổi mới đất nước, làm rõ cơ sở khoa học để thống nhất nhận thức về vai trò, tầm quan trọng của xây dựng văn hóa trong Đảng trong công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng, xây dựng văn hoá chính trị và xây dựng nền văn hoá Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Cần rà soát, đánh giá kỹ lưỡng các quan điểm, hệ thống lý luận, chủ trương về xây dựng văn hóa trong Đảng ta hiện nay; làm rõ các đặc trưng của văn hoá Đảng, thể hiện qua tính Đảng, tính kỷ luật, tính gương mẫu, tính khoa học, tính dân chủ, tính nhân văn, tính kế thừa và đổi mới... cho thấy năng lực, vai trò và sứ mệnh của Đảng tiên phong dẫn đường trong kỷ nguyên mới. Qua đó, xác định rõ những luận điểm nào cần phải tiếp tục khẳng định, có những vấn đề lý luận - thực tiễn nào mới cần được bổ sung và phát triển bảo đảm có nhận thức cụ thể, thống nhất, đồng bộ và toàn diện trong ý nghĩa, nội dung, nhiệm vụ, phương thức xây dựng và thực hành văn hóa trong Đảng.

2. Tổng kết, đánh giá những nhiệm vụ cụ thể trong việc triển khai xây dựng văn hóa trong Đảng, chỉ ra được những thành tựu quan trọng và cả những hạn chế, bất cập; khoảng cách giữa việc xây dựng, tuyên truyền các giá trị, chuẩn mực đạo đức trong Đảng với việc thực hành của cán bộ, đảng viên. Rút ra các bài học kinh nghiệm; phân tích rõ nguyên nhân, nhất là nguyên nhân của các hạn chế, yếu kém, bất cập; xác định rõ những điểm nghẽn và rào cản trong quá trình xây dựng và thực hành văn hóa trong Đảng hiện nay. Đồng thời, từ thực tế xây dựng và thực hành văn hoá ở các tổ chức Đảng hiện nay, chỉ ra những cách làm hay, mô hình tốt có thể nhân rộng trở thành phong trào rộng rãi trong toàn Đảng.

3. Đề xuất, kiến nghị mục tiêu, phương hướng và cách thức xây dựng văn hóa trong Đảng phù hợp với bối cảnh mới; đặc biệt là đổi mới cách thức xây dựng và thực hành văn hoá trong Đảng, văn hoá chính trị; cụ thể hoá, nâng cao hiệu quả thực hành các chuẩn mực đạo đức cách mạng trong giai đoạn mới đã được ban hành; tăng cường giáo dục tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; xử lý hài hoà mối quan hệ giữa “xây” và “chống”; phát huy tính chủ động sáng tạo gắn với phân cấp, phân quyền; phát huy vai trò nêu gương của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu; xiết chặt kỷ cương, kỷ luật, kiểm soát quyền lực và phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực trong Đảng; đổi mới công tác tổ chức và cán bộ; thúc đẩy chuyển đổi số gắn với xây dựng văn hoá trong Đảng; phát huy vai trò của nhân dân trong xây dựng văn hóa trong Đảng; giải quyết hài hoà mối quan hệ giữa hội nhập quốc tế và

giữ gìn bản sắc văn hóa trong Đảng; gắn xây dựng văn hóa trong Đảng với xây dựng văn hoá chính trị, văn hóa dân tộc và với phát triển kinh tế - xã hội...

Bằng tâm huyết và trách nhiệm của các nhà khoa học, các quý vị đại biểu, thông qua các báo cáo tham luận, các ý kiến trao đổi, tôi tin tưởng rằng, Hội thảo của chúng ta sẽ đề xuất được những quan điểm và chủ trương phù hợp, những chính sách thiết thực, hiệu quả để nâng cao chất lượng xây dựng, thực hành văn hóa trong Đảng, góp phần xây dựng Đảng thật sự là đạo đức, là văn minh, tiêu biểu cho lương tri và phẩm giá con người Việt Nam, lãnh đạo, dẫn dắt đất nước đạt được những kỳ tích phát triển trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc./.

N.X.T